

Kunnan järjestämä joukkoliikenne kaudella 2022-2023

Kunnanhallitus 06.06.2022 § 111
23/08.01.00/2022

Valmistelija

Sivistystoimenjohtaja: Jari von Becker, puh. 040 4833 732,
jari.vonbecker@iitti.fi

litin kunnan joukkoliikenne oli Kymenlaakson maakunnan aikana järjestetty ELY-keskuksen ja Kouvolan kaupungin yhteistyönä. Maakunnan vaihdoksen jälkeen joukkoliikenneasiat siirtyivät liikenteen palveluista annetussa laissa (320/2017) perusteella Lahden kaupungin organisaatioon kuuluvan Lahden seudun joukkoliikennelautakunnan toimialueeseen, johon kuuluu koko Päijät-Hämeen maakunta. Joukkoliikennelautakunnan toiminnasta ja kustannusten jaosta on laadittu yhteistoimintasopimus mm. kustannustenjaon osalta. Tähän yhteistoimintasopimukseen liittyy vuotuinen maksuosuus n. 24 000 euroa, joukkoliikenteen viranomaistehtävien hoitamisesta aiheutuvista kustannuksista.

Yhteistoimintasopimuksen kautta litti saa mm.

- Valtionavustusta asiointiliikenteen hankintaan, arvioilta noin 40-50% toteutuneista kustannuksista
- olla mukana lippu- ja maksujärjestelmän LSL&VR yhteiskäyttöisyyden kehittämisessä
- edunvalvontaa seudun (lähi)junaliikenteen kehittämisessä
- tarvittaessa suunnittelu-, viestintä- ym. apua asiointi- tai joukkoliikenteen kanssa
- tiiviimmän integroinnin MAL-sopimuksen joukkoliikenneasioihin

Liikenteen järjestämisen kustannukset laskutetaan erikseen sovittavan liikennöinnin mukaisina. Toistaiseksi littiin ei ole tätä kautta järjestetty liikennettä aiempien ELY:n sopimusten oltua voimassa kesäkuuhun 2022 saakka.

Päijät-Hämeen pienemmissä kunnissa liikennöinnin kustannukset ovat vaihdelleet noin 6000 eurosta noin 550 000 euroon lukuun ottamatta Lahden kaupunkia, jonka joukkoliikenne on selvästi muita suurempi. Kaikilla kunnilla ei ole kunnan hankkimaa joukkoliikennettä lainkaan.

Bussiliikenteen tarvetta on tarkasteltu nykyisten linjojen ja käyttäjämäärien osalta. Realistista kuvaa on vaikea saada siksi, että pandemia on merkittävästi vähentänyt matkustajamääriä viimeisen kolmen vuoden aikana. Tämänhetkisen arvion mukaan tarve olisi Kausalan ja Kouvolan (KSAO) välille, koska opiskelijat ovat oletettavasti se perusjoukko, joka käyttää joukkoliikennettä. Kouvolan kaupungin joukkoliikenteellä ei ole enään tarvetta osallistua järjestettävän liikenteen kustannuksiin, koska heidän oman toimialueensa liikennejärjestelmä on tältä osin kattava ja tarvetta lisävuoroille ei ole havaittavissa. Tarve linja-autoliikenteelle voi olla litinkin osalta kokonaisuutena marginaalinen, mutta sitä ei pandemian jälkeisessä tilanteessa pystytä varmuudella arvioimaan.

Myös junaliikenteen riittävyttä joukkoliikenteen tarpeeseen on arvioitu vaihtoehtona linja-autoliikenteen ostolle. Junaliikenteen vuorot ja matkustajamäärät sekä Kouvolaan että Lahteen ovat havaittavasti merkittävämmät joukkoliikennemuodot kuin linja-autoliikenteessä. Tarkkoja

matkustajatietoja ei ole saatavilla, mutta junavuoroja kulkee Kouvolan ja Lahden suuntiin kumpaankin 8 vuoroa (aikataulukko oheismateriaalina).

Nykyisten linja-autolinjojen kustannukset, lipputulot ja matkustajamäärät

ELYn liikenteen kustannus 81.908,00€/v per auto eli kahden auton liikennöinnin kustannukset yhteensä 163.816,00€/v. Iitin kunta on osallistunut kustannuksiin noin 10% osuudella.

Lipputulot:

2018: 5679,09 €

2019: 8825,21 €

2020: 4126,92 €

2021: 518,40 €

Matkustajamäärät:

2018: 1113 matkaa

2019: 2542 matkaa

2020: 765 matkaa

2021: 103 matkaa

Matkustajamäärien osalta parhaimpinaan vuosina liikenteen kustannustehokkuus ei ole ollut kovin hyvä ja pandemian aikana linja-autoliikenteen käyttö on romahtanut. Mainitut tiedot on saatu Kouvolan kaupugin/ELY:n kautta. Laskennallisesti matkustajamäärä vuoden 2019 tasolla tarkoittaa noin viiden hengen päivittäistä edestakaista matkaa Kausala-Kouvola välillä. Vuosina 2020-2021 matkustajamäärätilastot osoittavat, että osa vuoroista on ajettu täysin tyhjinä. Nykyisellään tilanne voi olla toisin, mutta tarvetta ei pystytä suoraan varmistamaan kokeilematta liikennöintiä normaaliolosuhteissa.

Lahden seudun joukkoliikenneviranomaisen suunnitteluapua hyödyntäen on päädytty seuraavaan ehdotukseen:

Aiempien vuosien tapaan yksi liikennöitsijä ajaa arkipäivisin kaksi aamuvuoroa välillä Matkakeidas-Kausala-Kouvola (KSAO) ja kaksi vuoroa iltapäivällä Kouvola (KSAO) – Kausala. Liikennöinnin toiminta-aika on 1.8.2022 – 30.6.2023

Alustavan hinta-arvion mukaan kustannus on liikennöitsijältä saadun arvion mukaan 527 euroa/päivä eli $22 \times 527 \text{ €} = 11\,594 \text{ €}$ / kk ja 11 kuukauden liikennöinnillä vuotuisesti kustannukseksi muodostuu 127 534 euroa. Hinnat ovat arvioita ennen kilpailutusta ja on mahdollista, että ne muuttuvat kilpailutuksen seurauksena myös ylöspäin nykyisillä polttoainehinnoilla.

Kesäkuun pudottaminen pois ei arviolta vähentäisi kustannusta merkittävästi ja luonnollisesti arkipyhät on huomioitu laskennassa, niiden merkitys kokonaisuuden kannalta on kuitenkin vähäinen.

Kyseessä olisi nykyisen kaltainen käyttöoikeussopimukseen perustuva nettoliikenne, joka

- Vaatii liikennepalvelulain mukaisen kilpailutusprosessin
- Vaatii Kouvolan hyväksynnän tai osallistumisen yhteishankintaan reitin ulottuessa toisen viranomaisen toimivaltaan kuuluvalla alueella.

Mikäli käytössä on aiemman mallin mukaisesti liikennöitsijän omat lipputuotteet niin ei luultavasti mahdollisuutta Waltti-lippujen käyttöön. Tällöin liikenteen kustannus on sovittava 100% Iitin kunnalle, koska lipuista

ei saada kuntalaisuus tietoa. Waltti-järjestelmään liittymisestä tulisi myös erillinen kustannus kunnalle, joten iittiläisiä palvelevan liikenteen osalta järjestelmään liittymisestä ei ole tässä tilanteessa etua.

Pienentämällä nykyistä A2 kalustoa kustannustasoa on todennäköisesti mahdollista hieman alentaa ja jos liikenne hankitaan vain koulupäiville (Päijät-Hämeessä 181 pv/v) laskennallinen kustannus olisi tällöin n. 95 000 euroa v/auto. Kilpailutuksen on arvioitu olevan aikataulullisesti haastava järjestää huomioiden kilpailutusprosessin ja kaikki siihen liittyvät asiakirjat ja sopimukset

Kilpailutuksen toteuttaminen

Lahden seudun joukkoliikenneviranomaisen kilpailuttaa nopeasti ensi lukuvuotta koskevan reitin liitteessä olevalla aikatauluehdotuksella. Osana kilpailutusta tarkistetaan autokiertojen ajoajat ja tarkistetaan KSAO:lta opiskelijoiden aikatauluista, millaiset vuorot palvelisivat koulupäivien liikennettä parhaiten. Aiheellista on myös tarkistaa tarve Kuusankosken lenkille mm. sairaalan toiminnan siirtyessä Ratamo-keskukseen kesällä 2022.

Keskiviikkona 1.6.2022 on Lahden seudun joukkoliikenneviranomaisen kanssa käyty hankintaan liittyvä palaveri, jossa on katsottu mahdollista kilpailutus aikataulua (ehditäänkö 1.8 aloitukseen). Mikäli kilpailutus onnistuu kunnanhallituksen tulisi päättää hankkiiko litin kunta ko. joukkoliikennekuljetuksen arviolta 127 000,- euron kustannuksilla. Talousarviossa ei ole varauduttu kustannukseen, joten päätös on tehtävä ehdollisena, mikäli kunnanvaltuusto myöntää tähän lisämäärärahan.

Lahden seudun joukkoliikenneviranomaiselta on pyydetty arviota mahdollisesta joukkoliikenneavustuksesta. Valtionavustuksen mukaista perusrahoitusta on todennäköisesti mahdollista saada, mutta täysin kustannuksia ei ehditä varmistamaan tässä aikataulussa, koska valtiontukihakemus tulee jättää 6.6. mennessä. Tuki haetaan alueellisesti ja jakovaiheessa kuntakohtainen kustannus on todennäköisimmin tiedossa. Normaali tilanteessa liikenteen hankinta on tehty n. 1,5 vuotta ennen liikenteen alkua, joten kustannustaso on ollut ajoissa tiedossa. Nyt alueen ja sopimuskauden vaihtuessa tähän ei ole voitu varautua.

Nettokustannuksista perusrahoitusta on saatu Päijät-Hämeen kunnissa vaihteluvälillä 9,5% - 49,1% enimmäistukimäärän ollessa 50% joukkoliikenteen kustannuksista. Aiemmin litin tuki on ollut 43,3%, mutta realistista on varautua laskennallisesti noin 30% tukitasoon. Seuduittain yhteisestä kokonaissummasta jaettava tukimäärä riippuu muiden seutujen osuuksista ja seudun sisällä kuntakohtainen osuus muiden kuntien osuuksista.

Avustusosuus huomioiden kustannus liikennöinnin järjestämisestä on kuitenkin edelleen merkittävä ja mikäli käyttö säilyy edellisvuosien tapaan hyvin matalana, ei yhtä vuotta pidempää hankintaa ole järkevää nykyisillä tiedoilla tehdä, koska liikenne ei ole tällä hetkellä millään muotoa kustannustehokasta.

Kevättalvella 2023 tehdään uusi arvioi todellisten käyttäjämäärien perusteella ja arvioidaan onko joukkoliikenteen hankintaa tässä muodossa tarkoituksenmukaista jatkaa.

Joukkoliikenteen suunnittelua kehittämistä jatketaan kuitenkin yhteistyössä Lahden seudun joukkoliikenneviranomaisen kanssa toimivien

liikennöintivaihtoehtojen löytämiseksi. Tarkoituksena on toteuttaa suunnittelun tueksi ns. joukkoliikennekysely iittiläisille laajemman palvelutarpeen selvittämiseksi.

Yhtenä tarkasteltavana vaihtoehtona on myös Kausala-Kouvola linja-autoliikenteestä luopuminen kokonaan ja tukeutuminen vahvemmin raideliikenteeseen.

Alueellisena tavoitteena on saada myös Lahden seudun liikenne ja litti mukaan yhteislippujärjestelmään, josta muilla alueilla on jo olemassa kokeiluja. Joukkoliikenteen ulottamista Lahdesta Kausalaan voidaan tarkastella yhdistettynä tähän seuraavien kilpailutuskausien vaihtuessa tai reittijärjestelmää muutoin muokattaessa.

Esittelijä

Kunnanjohtaja Jarkko Salonen

Päätösehdotus

Kunnanhallitus päättää

1. Sitoutua joukkoliikenteen kustannuksiin yhden kauden ajan siten, että hankitaan arkipäivisin kaksi aamuvuoroa välillä Matkakeidas-Kausala-Kouvola (KSAO) ja kaksi vuoroa iltapäivällä Kouvola (KSAO) – Kausala. Liikennöinnin toiminta-aika on 1.8.2022 – 30.6.2023. Päätös on tältä osin ehdollinen edellyttäen, että kunnanvaltuusto myöntää tähän tarvittavan lisämäärärahan.
2. Esittää kunnanvaltuustolle, että se myöntää 89 000 euron lisämäärärahan joukkoliikenteen hankintaan (menot 127 000, tulot 38 000, netto 89 000)

Päätös

Kunnanhallitus hyväksyi kunnanjohtajan ehdotuksen yksimielisesti.

Merkittiin, että Janne Aalto poistui kokouksesta tämän asian käsittelyn jälkeen klo 20.26.